© Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Установа адукацыі «Рэспубліканскі інстытут кантролю ведаў»

УВАГА! *Фатаграфаванне, капіраванне і распаўсюджванне тэставага матэрыялу цягне за сабой адміністрацыйную адказнасць.*

РТ–2025/2026 гг. Этап I

Гісторыя Беларусі ў кантэксце сусветнай гісторыі

Варыянт 2

Варыянт змяшчае 38 *заданняў і складаецца з часткі* А (16 *заданняў) і часткі* В (22 *заданні). На выкананне ўсіх заданняў адводзіцца* 90 *мінут. Будзьце ўважлівыя! Жадаем поспеху!*

Частка А

У кожным заданні часткі А *толькі адзін з прапанаваных адказаў з'яўляецца правільным. У бланку адказаў пад нумарам задання пастаўце метку (×) у клетачцы, якая адпавядае нумару выбранага Вамі адказу.*

А1. Пакланенне неадушаўлёным прадметам, якім прыпісваюць звышнатуральныя ўласцівасці, атрымала назву:
1) анімізм;
2) фетышызм;
3) татэмізм;
4) магія;
5) язычніцтва.

А2. Суседская абшчына ва ўсходніх славян называлася:
1) кагал;
2) дым;
3) валока;
4) талака;
5) верв.

А3. Першым з манахаў, хто здзейсніў подзвіг стоўпніцтва, стаў беларускі асветнік і прапаведнік:
1) Клімент Смаляціч;
2) Сымон Будны;
3) Кірыла Тураўскі;
4) Лазар Богша;
5) Васіль Цяпінскі.

А4. Вызначце правільнае сцверджанне адносна палітычнага развіцця еўрапейскіх цывілізацый у Познім сярэднявеччы.
1) У XIV ст. многія гарады пачалі барацьбу за атрыманне права на самакіраванне.
2) У канцы XV – пачатку XVI ст. на палітычнай карце Еўропы з'явілася новая дзяржава – Расія.
3) У канцы XIV ст. абвастрыліся супярэчнасці паміж еўрапейскімі дзяржавамі ў іх барацьбе за калоніі.
4) Франкская імперыя ў XIV ст. падзялілася на тры дзяржавы.
5) Еўрапейскія дзяржавы Позняга сярэднявечча перажывалі перыяд феадальнай раздробленасці.

А5. Галоўным заканадаўчым органам Вялікага Княства Літоўскага (ВКЛ) у першай палове XVI ст. становіцца:
1) сойм;
2) дума;
3) вялікакняжацкая рада;
4) дзяржаўны савет;
5) сенат.

А6. У XIV–XV стст. у беларускай літаратуры ўзнік новы жанр:
1) жыціі святых;
2) павучэнні;
3) палітычная сатыра;
4) паломніцкая літаратура;
5) дыярыушы.

А7. У другой палове XVI – першай палове XVII ст. на тэрыторыі ВКЛ купцы аб'ядноўваліся ў:
1) юрыдыкі;
2) гільдыі;
3) канфедэрацыі;
4) ордэны;
5) цэхі.

А8. Адной з галоўных прычын пачатку Рэфармацыі ў Еўропе з'яўляецца:
1) крызіс маралі і карупцыя ўнутры каталіцкай царквы;
2) развіццё сусветнага гандлю;
3) пашырэнне кантактаў з Новым Светам;
4) развіццё мануфактурнай вытворчасці;
5) узнікненне рэспублік у Еўропе.

А9. Прачытайце вытрымку з Канстытуцыі 3 мая 1791 г.

«Усякая ўлада ў чалавечым грамадстве бярэ свой пачатак з волі народа. І каб цэласнасць дзяржавы, свабода грамадзян і грамадскі парадак заставаліся назаўсёды ў раўнавазе, урад народа польскага павінен складацца, і воляю сапраўднага закона заўсёды будзе складацца, з трох улад, г. зн. заканадаўчай улады ў (руках) аб'яднаных саслоўяў, вышэйшай выканаўчай улады ў (руках) караля і варты (міністраў), улады судовай у юрысдыкцыйных (органаў), якія ўсталяваны для гэтай мэты або якія маюць быць усталяваны. Сойм або аб'яднаныя саслоўі будуць дзяліцца на дзве палаты: на палату паслоў і палату сенатараў пад старшынствам караля. Палата паслоў, як адлюстраванне і ўвасабленне ўсеўладдзя народа, будзе святыняй заканадаўства».

Выкарыстоўваючы вытрымку, вызначце правільнае сцверджанне.
1) Канстытуцыя пацвердзіла існуючы дзяржаўны лад у Рэчы Паспалітай.
2) Усемагутнасць магнатаў у Рэчы Паспалітай замянялася дэмакратычнымі прынцыпамі канстытуцыйнай манархіі.
3) Распрацоўкай законаў займаліся члены магістратаў.
4) Згодна з Канстытуцыяй у Рэчы Паспалітай пашырыліся правы шляхты.
5) Прыняцце Канстытуцыі азначала пераход ад манархіі да рэспублікі.

A10. Адным з кіраўнікоў паўстання 1863–1864 гг. на тэрыторыі Беларусі і Літвы быў:
1) К. Каліноўскі;
2) Ф. Савіч;
3) М. Рукевіч;
4) Я. Чачот;
5) А. Чартарыйскі.

A11. Падчас рэформы П. Д. Кісялёва дакумент, які ўключаў апісанне памераў сялянскіх надзелаў і павіннасцей у памешчыцкай вёсцы, называўся:
1) люстрацыя;
2) спіс;
3) інвентар;
4) рэестр;
5) пералік.

A12. Вызначце правільнае сцверджанне адносна тэндэнцый гістарычнага развіцця заходнееўрапейскіх дзяржаў у XIX – пачатку XX ст.
1) На тэрыторыі Еўропы ствараліся варварскія каралеўствы.
2) На змену цэхам у заходнееўрапейскіх гарадах прыйшла мануфактурная вытворчасць.
3) Еўрапейскія дзяржавы перажывалі феадальную раздробленасць.
4) Фарміравалася індустрыяльнае грамадства.
5) У Англіі пачала складвацца сістэма абмежаванай манархіі.

A13. Адным з мерапрыемстваў палітыкі «ваеннага камунізму» з'яўляецца:
1) замена харчразвёрсткі харчовым падаткам;
2) дазвол на арэнду зямлі;
3) дазвол на свабодны гандаль;
4) аднаўленне грашовых адносін;
5) увядзенне размеркавання прадуктаў па картках.

A14. Танкавыя злучэнні нямецкай групы армій «Цэнтр» захапілі Мінск:
1) 22 чэрвеня 1941 г.;
2) 25 чэрвеня 1941 г.;
3) 28 чэрвеня 1941 г.;
4) 28 ліпеня 1941 г.;
5) 28 жніўня 1941 г.

A15. Вызначце характэрную рысу сацыяльна-эканамічнага развіцця БССР у другой палове 1940-х – першай палове 1950-х гг.:
1) пераход на інтэнсіўны шлях развіцця эканомікі;
2) развіццё прыватнага прадпрымальніцтва;
3) правядзенне прыватызацыі дзяржаўных прадпрыемстваў;
4) пераход да рыначнай эканомікі;
5) павелічэнне долі машынабудавання, металаапрацоўкі і электраэнергетыкі.

А16. Вызначце адзін з вынікаў навукова-тэхнічнай рэвалюцыі ў другой палове XX ст.:
1) павелічэнне колькасці гарадоў;
2) ліквідацыя беспрацоўя;
3) узнікненне ваенна-прамысловага комплексу;
4) рост экалагічных праблем;
5) з'яўленне фабрык і заводаў.

Частка В

Адказы, атрыманыя пры выкананні заданняў часткі В, *запішыце ў бланку адказаў. Кожную літару, лічбу пішыце ў асобнай клетачцы (пачынаючы з першай) па ўзорах, пазначаных у бланку. Адказ у выглядзе слова, некалькіх слоў пішыце без прабелаў, злучка або іншых раздзяляльных знакаў.*

В1. Устанавіце адпаведнасць.

Прычына	Вынік
А) развіццё гандлю Б) працаёмкасць здабывання ежы В) выкарыстанне бронзавых прылад працы Г) вычарпанне рэсурсаў населенай мясцовасці	1) з'яўленне шахтаў па здабычы крэменю 2) павелічэнне колькасці насельніцтва 3) масавыя перасяленні людзей на новыя тэрыторыі 4) жыццё радавымі абшчынамі 5) стварэнне алфавітнай пісьменнасці

Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца. Напрыклад: **А1Б4В3Г5.**

В2. Устанавіце адпаведнасць.

Дата	Падзея
А) 1005 г. Б) 1044 г. В) 1203 г. Г) 1240 г.	1) пачатак княжання Усяслава Брачыславіча ў Полацку 2) пачатак мангольскага нашэсця на Русь 3) разгром шведскіх рыцараў на р. Няве 4) пачатак супрацьстаяння Полацкага княства з крыжакамі 5) стварэнне Тураўскай епархіі

Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца. Напрыклад: **А1Б4В3Г5.**

В3. Вызначце тэндэнцыі палітычнага, сацыяльна-эканамічнага і духоўнага развіцця цывілізацый Еўропы і Азіі ў Раннім і Высокім сярэднявеччы:
1) пачатак кнігадрукавання;
2) з'яўленне феадальнай раздробленасці;
3) ператварэнне хрысціянства ў вядучую рэлігію ў Еўропе;
4) стварэнне варварскіх каралеўстваў;
5) пераход ад радавой абшчыны да суседскай.

Адказ запішыце лічбамі (парадак запісу лічбаў не мае значэння). Напрыклад: **123.**

В4. Вызначце характэрныя рысы развіцця культуры беларускіх зямель у IX–XIII стст.:
1) бытавое пісьменства на васковых таблічках і бяросце;
2) актыўнае будаўніцтва замкаў;
3) з’яўленне манументальнай скульптуры;
4) фрэскавы роспіс цэркваў і сабораў;
5) фарміраванне мясцовых архітэктурных школ.

Адказ запішыце лічбамі (парадак запісу лічбаў не мае значэння). Напрыклад: **123.**

В5. Устанавіце адпаведнасць.

Падзея	Гістарычная асоба
А) эканамічная рэформа ў каралеўскіх эканоміях 1765 г. Б) казацкае паўстанне 1595–1596 гг. В) заснаванне першых мануфактур на тэрыторыі Беларусі Г) падрыхтоўка Статута ВКЛ 1588 г.	1) Л. Сапега 2) А. Тызенгаўз 3) М. Ф. Чартарыйскі 4) Г. К. Радзівіл 5) С. Налівайка

Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца. Напрыклад: **А1Б4В3Г5.**

В6. Феадальная гаспадарка ў ВКЛ, якая мела таварны характар і была заснавана на працы залежных сялян, атрымала назву «__________».

Адказ запішыце словам у форме назоўнага склону.

В7. Вызначце характэрныя рысы развіцця рамяства і гандлю ў ВКЛ у XIV–XV стст.:
1) галоўнымі формамі арганізацыі ўнутранага гандлю з’яўляліся кірмашы і таргі;
2) асноўную прадукцыю выраблялі мануфактуры;
3) развіццю знешняга гандлю спрыяла будаўніцтва каналаў;
4) большая частка рамеснікаў працавала па заказах спажыўцоў;
5) гандаль ажыццяўляўся па буйных рэках і сухапутных шляхах.

Адказ запішыце лічбамі (парадак запісу лічбаў не мае значэння). Напрыклад: **123.**

В8. Заканадаўчы акт у ВКЛ, якім вялікія князі давалі або пацвярджалі асаблівыя правы пэўных груп насельніцтва, – **гэта** _________.

Адказ запішыце словам у форме назоўнага склону.

В9. Вызначце характэрныя рысы сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі ў другой палове XVII – XVIII ст.:
1) увядзенне адзінай мытнай пошліны («генеральнай»);
2) вызваленне сялян ад прыгоннай залежнасці;
3) надзяленне сялян дадатковай («прыёмнай») да асноўнага надзелу зямлёй;
4) ажыццяўленне аграрнай рэформы – «валочнай памеры»;
5) наданне шляхце права на мяшчанскія заняткі.

Адказ запішыце лічбамі (парадак запісу лічбаў не мае значэння). Напрыклад: **123.**

B10. Устанавіце паслядоўнасць падзей, якія адбыліся ў XIII–XVIII стст.
1) Заканчэнне Паўночнай вайны паміж Швецыяй і Паўночным саюзам;
2) бітва на р. Сінія Воды;
3) пачатак Трыццацігадовай вайны ў Еўропе;
4) прыняцце II Статута ВКЛ;
5) бітва пад Вількамірам.

Адказ запішыце лічбамі. Напрыклад: **12345.**

B11. Вызначце характэрныя рысы капіталізму:
1) прымяненне ручной працы;
2) панаванне таварнай гаспадаркі;
3) імкненне да прыбытку;
4) уласнасць на зямлю – аснова грамадскіх адносін;
5) шырокі грамадскі падзел працы.

Адказ запішыце лічбамі (парадак запісу лічбаў не мае значэння). Напрыклад: **123.**

B12. Устанавіце адпаведнасць.

Гістарычная асоба	Характарыстыка
А) М. Пачобут-Адляніцкі Б) К. Семяновіч В) М. Фарадэй Г) Ч. Дарвін	1) упершыню ў Еўропе сістэматызаваў і апісаў прылады і апараты ў галіне артылерыі ў працы «Вялікае мастацтва артылерыі» 2) англійскі вучоны, аўтар кнігі «Паходжанне відаў» 3) вучоны-прыродазнаўца, дырэктар Віленскай абсерваторыі, рэктар Галоўнай школы ВКЛ 4) нямецкі фізік, стваральнік тэорыі адноснасці 5) стваральнік першай мадэлі электрарухавіка

Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца. Напрыклад: **А1Б4В3Г5.**

B13. Працэс усебаковага збліжэння розных краін і станаўлення адзінай сістэмы тэхналагічных, фінансавых, эканамічных, сацыяльна-палітычных і культурных сувязей на аснове найноўшых інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій – **гэта** ____________.

Адказ запішыце словам у форме назоўнага склону.

B14. Адзначце дату *(год)* падзеі, якая адбылася *апошняй* сярод пералічаных:
1) аб’яднанне нямецкіх дзяржаў у Германскую імперыю;
2) пачатак Першай сусветнай вайны;
3) Венскі кангрэс;
4) Полацкі царкоўны сабор;
5) стварэнне суполкі «Гоман» у Пецярбургу.

Адказ запішыце ў выглядзе чатырохзначнага ліку. Напрыклад: **1900.**

B15. Выкарыстоўваючы картасхему «Айчынная вайна 1812 г. на тэрыторыі Беларусі», вызначце правільныя сцверджанні.

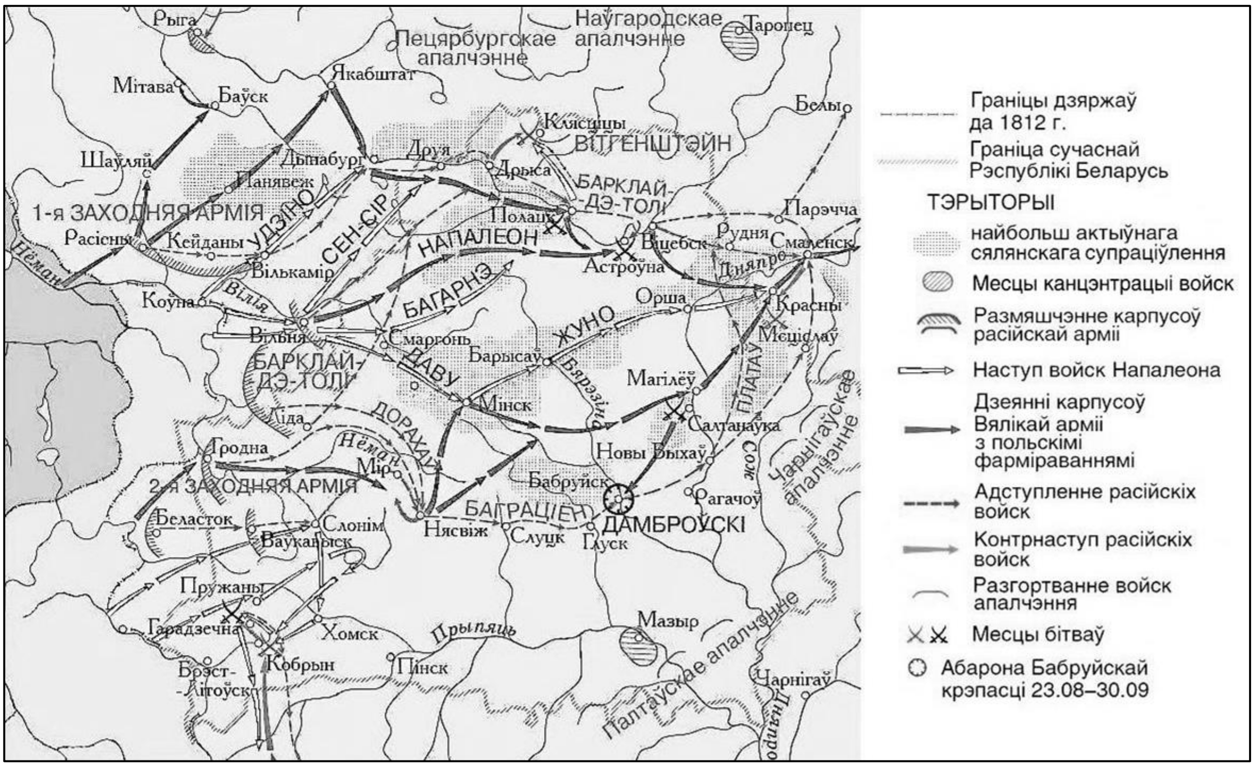

1) Войскамі 1-й заходняй арміі камандаваў П. І. Баграціён.
2) Абарона Бабруйска адбывалася ў жніўні – верасні 1812 г.
3) Пад Віцебскам аб’ядналіся 1-я і 2-я заходнія арміі.
4) У раёне Гродна разгарнулася магутнае сялянскае супраціўленне.
5) У бітве пад Клясціцамі ўдзельнічалі войскі 1-й заходняй арміі.

Адказ запішыце лічбамі (парадак запісу лічбаў не мае значэння). Напрыклад: **12.**

B16. Устанавіце адпаведнасць.

Гістарычная асоба	Характарыстыка
А) Я. Карскі Б) М. Баброўскі В) І. Насовіч	1) прафесар Віленскага ўніверсітэта, зрабіў даступнымі для даследчыкаў шэраг важных пісьмовых помнікаў, у тым ліку кнігі Ф. Скарыны 2) у артыкуле «Аб беларускай гаворцы» падкрэсліў адрозненне беларускай мовы ад іншых славянскіх моў 3) аўтар даследавання «Беларусы», у якім навукова абгрунтаваў наяўнасць этнічнай самасвядомасці беларусаў 4) аўтар-укладальнік першага фундаментальнага «Слоўніка беларускай гаворкі»

Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца. Напрыклад: **А1Б3В4.**

B17. Італія стала першай краінай, у якой фашысты прыйшлі да ўлады **ў______ годзе**.

***Адказ запішыце ў выглядзе чатырохзначнага ліку. Напрыклад:* 1900.**

B18. Вызначце характэрныя рысы сацыяльна-эканамічнага і палітычнага развіцця Заходняй Беларусі ў 1921–1939 гг.:
1) правядзенне палітыкі беларусізацыі;
2) правядзенне пацыфікацый;
3) адсутнасць арганізаванага нацыянальна-вызваленчага руху;
4) развіццё дрэваапрацоўчай прамысловасці;
5) стварэнне машынна-трактарных станцый (МТС).

***Адказ запішыце лічбамі (парадак запісу лічбаў не мае значэння). Напрыклад:* 12.**

B19. Ідэалогія і палітыка актыўнага нарошчвання і выкарыстання ваеннай магутнасці дзяржавы; дамінаванне ваенных у дзяржаўным і грамадскім жыцці – **гэта ___________**.

Адказ запішыце словам у форме назоўнага склону.

B20. Вызначце характэрныя рысы грамадска-палітычнага жыцця БССР у другой палове 1950-х – першай палове 1960-х гг.:
1) правядзенне выбараў на альтэрнатыўнай аснове;
2) актывізацыя працэсу рэабілітацыі ахвяр палітычных рэпрэсій;
3) узмацненне дзяржаўнага кантролю над царквою;
4) пашырэнне правоў рэспубліканскай партыйнай арганізацыі;
5) правядзенне рэспубліканскіх рэферэндумаў.

***Адказ запішыце лічбамі (парадак запісу лічбаў не мае значэння). Напрыклад:* 123.**

B21. Дагавор аб заснаванні Еўразійскага эканамічнага саюза (ЕАЭС) быў падпісаны ў Астане **ў _____ годзе**.

***Адказ запішыце ў выглядзе чатырохзначнага ліку. Напрыклад:* 1900.**

B22. Устанавіце паслядоўнасць падзей, якія адбыліся ў другой палове XX – першай чвэрці XXI ст.
1) Першыя выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь;
2) спыненне Вялікабрытаніяй членства ў Еўрапейскім саюзе (ЕС);
3) стварэнне Еўрапейскага аб’яднання вугалю і сталі (ЕАВС);
4) увядзенне ў строй першага Салігорскага калійнага камбіната.

***Адказ запішыце лічбамі. Напрыклад:* 1234.**